

Kartlegging og verdisetting av naturmangfoldet i forbindelse med områderegulering for Nedre Ekornerud (Oppegård, Akershus)

Egil Bendiksen, Rannveig M. Jacobsen, Bror Jonsson

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig..

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Kartlegging og verdisetting av naturmangfoldet i forbindelse med områderegulering for Nedre Ekornrud (Oppegård, Akershus)

Egil Bendiksen
Rannveig M. Jacobsen
Bror Jonsson

Bendiksen, E., Jacobsen, R., Jonsson, B. Kartlegging og verdisetting av naturmangfoldet i forbindelse med områderegulering for Nedre Ekorud (Oppegård, Akershus). NINA Rapport 1577. Norsk institutt for naturforskning

Oslo, november, 2018

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-3316-3

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Tor Erik Brandrud

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Kristin Thorsrud Teien (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Oppegård kommune

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Tessa Barnett

FORSIDEBILDE

Ospesuksesjon i Peder Sletners vei NØ © Egil Bendiksen

NØKKEWORD

Norge, Akershus, Oppegård, Nedre Ekorud, skog, flora, funga, ferksvann, rødlistearter, fremmedarter, konsekvensanalyse

KEY WORDS

Norway, Akershus, Oppegård, Nedre Ekorud, forest, flora, fungi, freshwater, red list species, alien species, environmental impact assessment

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø

Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer

Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen

Thormøhlensgate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Bendiksen, E., Jacobsen, R., Jonsson, B. Kartlegging og verdisetting av naturmangfoldet i forbindelse med områderegulering for Nedre Ekorud (Oppegård, Akershus). NINA Rapport 1577. Norsk institutt for naturforskning

I forbindelse med områderegulering av Nedre Ekorud i Oppegård kommune, Akershus, har NINA på oppdrag fra kommunen kartlagt et planområde mellom sørenden av Kolbotntjernet og nordenden av naturtypelokaliteten Nordre Gjersjøli. Naturmangfold av karplanter, kryptogamer og sopp ble kartlagt ved feltbefaring 6.september 2018. Samtidig ble det foretatt en befarings av ferskvannsmiljø i området.

De allerede kartlagte naturtypelokalitetene var intakte og særlig Nordre Gjersjøli bemerkes som spesielt verdifull (jf. A-verdi). En ny naturtypelokalitet vurdert som lokalt viktig (jf. C-verdi) ble registrert i planområdet; Peder Sletners vei NØ. Lokaliteten består av en oksesuksesjon med godt potensial for levesteder for truede og nær truede arter.

Det ble ikke gjort nye registreringer av truede eller nær truede arter i planområdet, mens av fremmedarter ble det registrert kanadagullris, russekål, hagelupin, fagerfredløs, rynkerose og mongolspringfrø.

Ferskvannsmiljøet var lite, kun omfattet av en liten, kort bekk som renner ut i Kolbotntjernet. Bekken ble vurdert til å ha liten betydning for biologisk diversitet i området. Det er heller ingen kjente verdier knyttet til vilt.

Egil Bendiksen (egil.bendiksen@nina.no), Rannveig M. Jacobsen, Bror Jonsson
Gaustadalléen 21, NO-0349 Oslo

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	5
1 Innledning	6
2 Resultater	8
2.1 Naturtypelokaliteter	8
2.2 Øvrige arealer	10
2.3 Truede eller nær truede arter	10
2.4 Fremmede arter	11
2.5 Ferskvann	12
2.6 Vilt	13
3 Referanser	15
4 Vedlegg	16

Forord

Kartleggingen på Nedre Ekornrud er utført på oppdrag fra Oppegård kommune.

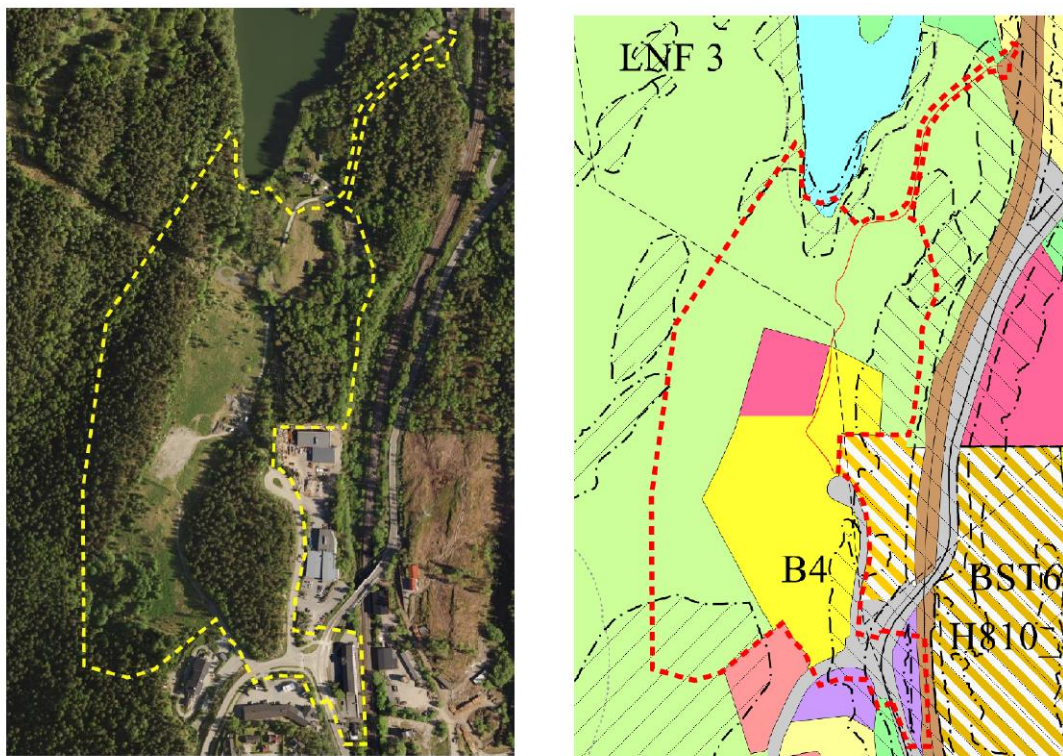
Feltarbeid med hensyn til arter (karplanter, kryptogamer, sopp) ble foretatt som en dagsbefaring, 6. september 2018 (Jacobsen, Bendiksen). Samme dag ble også ferskvannsbiologiske interesser (strand, bekk i sørenden av Kolbotnvannet) vurdert (Jonsson). Befaringsdagen startet med en vurdering av stranda mot Kolbotnvannet og bekken som kommer ut fra sør like sørøst for innsjøens sørligste punkt. Deretter ble hele området gjennomgått. Vi befarte alle de fem naturtypelokalitetene og skaffet oss oversikt over alle øvrige arealer.

Vi takker for godt samarbeid med kommunens kontaktperson, Tessa Barnett.

Oslo, 6. desember 2018
Egil Bendiksen

1 Innledning

NINA er gitt i oppdrag å foreta kartlegging og verdisetting av naturmangfoldet i forbindelse med områderegulering for området Nedre Ekorud i Oppegård kommune, Akershus (**figur 1**).

Figur 1. Oversiktsbilde og kart over planområdet i Nedre Ekorud, sør for Kolbotntjernet. Planområdet er markert med stiplet linje, og utbygging er planlagt på gule og røde felter i kartet.

Planområdet er avsatt til boligbebyggelse og barneskole i kommuneplanen 2011-2022. Kommunen eier hele planområdet, som er ubebygd og uregulert. Utbygging (hvv. boliger og offentlige bygg, som skole, barnehage etc.) er planlagt på hhv. de gule og de røde feltene på kartet (**figur 1**). Storparten av dette er på tidligere fyllplass, men også arealer utenfor selve byggeområdet, som tenkes bevart som natur-/friluftsområder, ønskes undersøkt i forbindelse med prosessen.

Området ligger en snau kilometer nord for Myrvoll jernbanestasjon i Oppegård, og grenser mot sørenden av Kolbotnvannet i nord. Det tilhører boreonemoral vegetasjonssone, svakt oseanisk seksjon. Berggrunnen består av grunnfjellsbergarter.

Dette er en foreløpig rapportering av kartlagte verdier innenfor områdeavgrensningen, basert både på tidligere kartlagte naturtyper og arter, og det vi fant på årets befarings. Dette for å få en oversikt under tidlig fase av planprosessen. Rapporten presenterer temakart som viser naturtyper, truede eller nær truede arter (Henriksen & Hilmo 2015) og arter på fremmedartslista (<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>).

Deler av fem naturtypelokaliteter (Direktoratet for naturforvaltning 2007) kommer innenfor undersøkelsesområdet, registrert i forbindelse med naturtypekartlegging av kommunen av Bratli (2005, 2007) og Hofton (2006). Lokaliteten i sørenden av Kolbotnvannet er revidert av BioFokus i forbindelse med kvalitetssikring av naturtypelokaliteter tidligere kartlagt som rik sumpskog (Jansson 2014) - dette som et ledd i oppfølging av faggrunnlag for handlingsplan for rikere sump- og kildeskog. Alle nevnte lokaliteter er kartlagt med god detaljeringsgrad. Dette indikerer også at området totalt sett trolig er godt undersøkt og at det var mindre sjanse å komme over

biologisk verdifulle arealer som ikke var kartlagt tidligere. Dette viste seg også å være tilfelle, selv om vi kartla en ospesuksesjon øst i området som ny naturtypelokalitet med lokal verneverdi (C).

Utrekning av innvirkningen en eventuell utbygging vil ha for vannkvalitet i bekkesig og på naturmangfoldet i det kartlagte området vil inngå i en senere rapport, fase 2, når planprosessen er kommet lenger.

2 Resultater

2.1 Naturtypelokaliteter

Eksisterende lokaliteter

Våre observasjoner sammenliknet med faktaarkbeskrivelsene i Naturbase viste at alle lokalitetene var intakte mht. hogst eller andre inngrep, i alle fall i de deler som berørte undersøkelsesområdet og nærmeste omegn.

Den store naturtypelokaliteten Nordre Gjersjøli (**figur 2**), som strekker seg helt fra Gjersjøen og nordøstover og et lite stykke inn i undersøkelsesområdet, er svært viktig (gammel barskog med A-verdi i henhold til Direktoratet for naturforvaltning (DN) sin håndbok 13 (DN 2007)). Her er det tidligere registrert truede og nær truede arter som ligger innenfor eller nær grensa til undersøkelsesområdet for reguleringen. Lokaliteten er unøyaktig avgrenset i Naturbase, da denne strekker seg litt inn på fyllplassområdet.

Figur 2. Oversiktskart over tidligere kjente naturtypelokaliteter nær planområdet.

Faktaark for ny lokalitet: Peder Sletners vei NØ**Verdibegrunnelse**

Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C-lokalitet) i hht. DN Håndbok 13-metoden (DN 2007), siden det er godt potensial for interessante, inkludert truede og nær truede arter, men hvor det foreløpig ikke er gjort konkrete funn.

Innledning

Lokaliteten er feltkartlagt av Rannveig Jacobsen og Egil Bendiksen i 2018 i forbindelse med forundersøkelse for utredning av planområde avsatt for boligbygging og barneskole på Nedre Ekorud.

Beliggenhet

Lokaliteten ligger i en kort nordvendt skråning ned mot bekk, sør for tunet på Nedre Ekorud gård i Oppedgård kommune, Akershus – og vest for Skiveien og Østfoldbanen (**figur 3**).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er gammel boreal lauvskog, gammel ospeskog. Lokaliteten består av en ospesuksesjon, karakterisert av flere grupper større, men slanke ospetrær. I tillegg opptrer spredte ungtrær av gran (hogstklasse 3), dessuten noe bjørk og gråor samt litt hassel. Opprinnelig har dette opplagt vært en lågurtgranskog som er blitt avvirket (NiN 2,0: trolig en veksling mellom KA2 og 3 og UF1 og 2). Liljekonvall er flere steder dominerende. Andre viktige mengdearter er snerprørkvein, einstape, ormetelg og særlig i nedre deler teiebær. Markjordbær er også vanlig. Ellers finnes bl.a. knollerteknapp, gjerdevikke, bringebær, trollhegg, hengeaks og skogsalat.

Artsmangfold

Av truede eller nær truede arter er kun ask (VU) observert, som små, spredtvoksende individer, men det er godt potensial for mer interessante ospetilknyttede arter, særlig når trær eldes og går over ende.

Bruk, tilstand og påvirkning

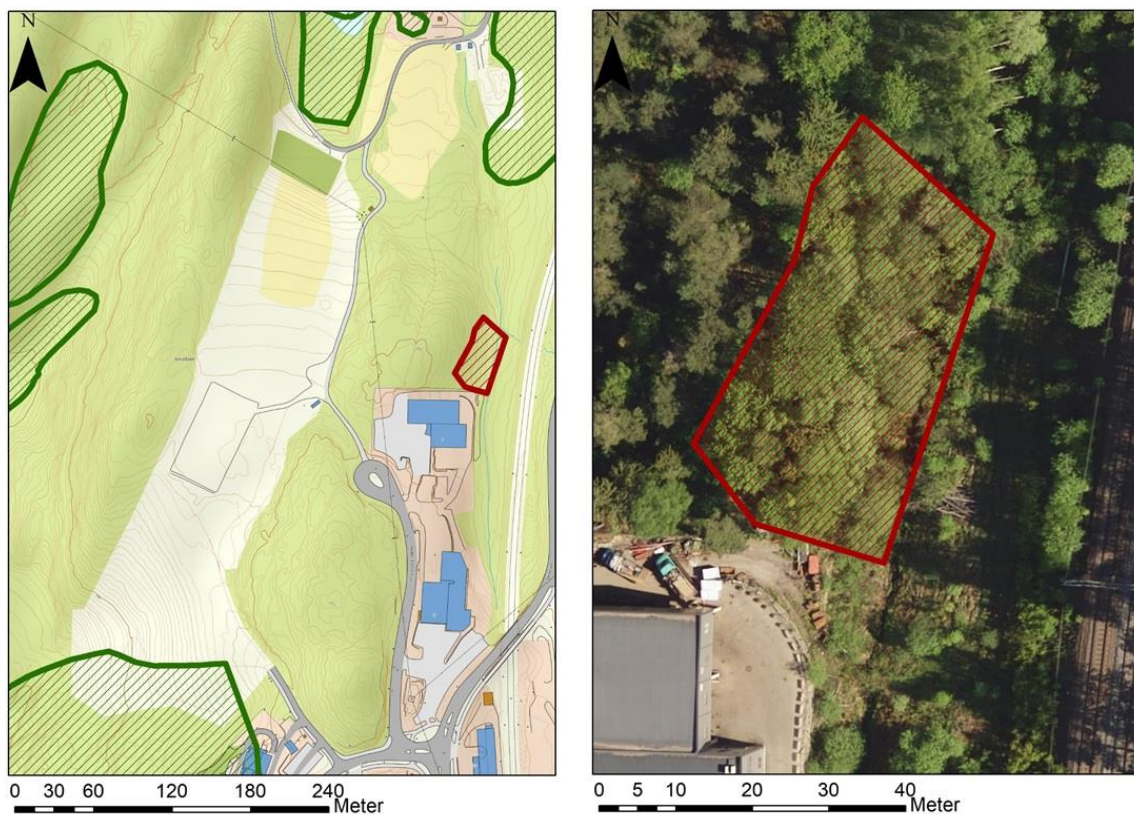
Arealet ligger nær vei, jernbane og ulike former for aktivitet, men samtidig i en krok skjermet for ferdsel og forstyrrelser.

Fremmede arter

Ingen arter er observert.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten representerer et suksesjonsstadium etter hogst, der grana etter hvert vil ta over. Ospetrærne bør imidlertid få gjennomføre sin naturlige livssyklus, da treslaget i ulike livs- og nedbrytningsstadier har stor betydning som habitat og næringskilde for en rekke andre arter.

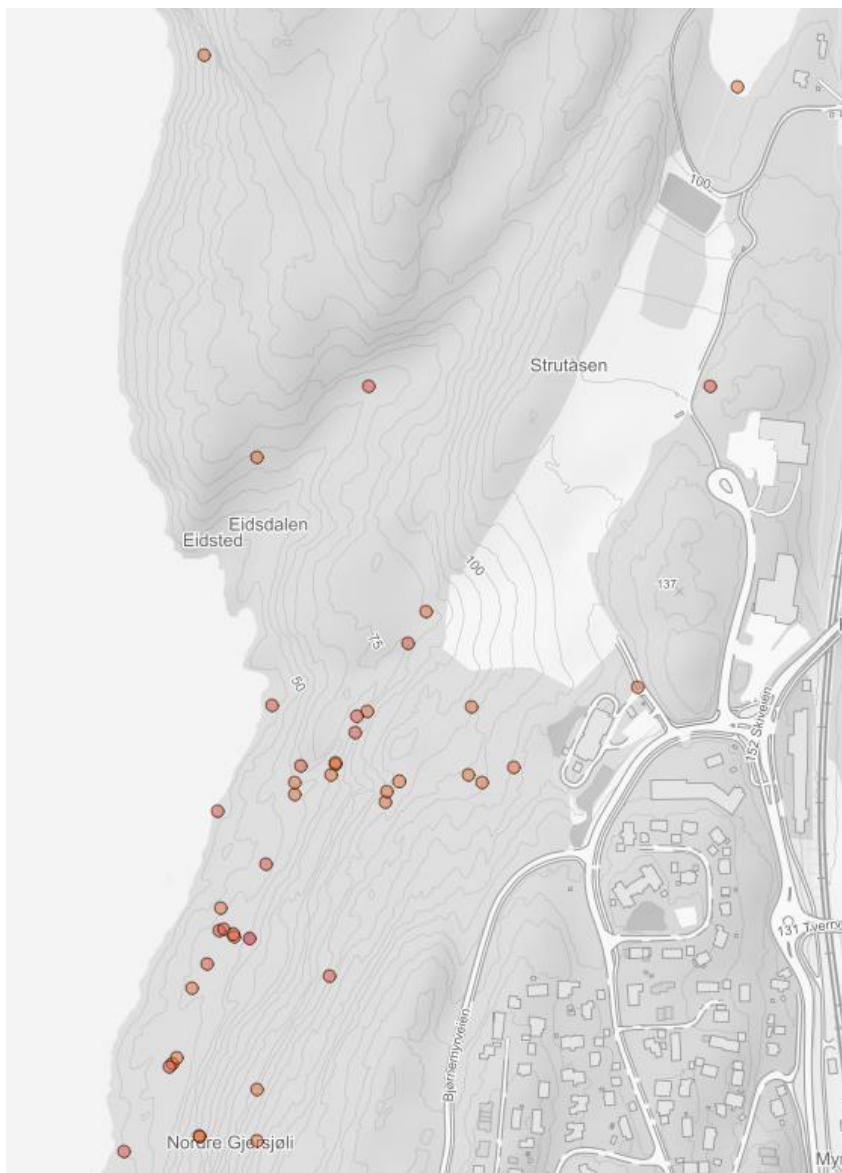
Figur 3. Oversiktskart og nærbilde av ny naturtypelokalitet, Peder Sletners vei NØ (avgrenset i rødt).

2.2 Øvrige arealer

Nær selve utbyggingsområdet kan det sies å være tre naturlige delområder. Det er et kolleparti sør for det fortsatt eksisterende gårdstunet på Nedre Ekorndrud og et kolleparti vest for Peder Sletners vei, begge på østsida. Det tredje utgjør topprygg og østskråning av selve Strutåsen, på vestsida av utbyggingsområdet. Arealene på østsida er dekket av fattig furuskog (bærlingbarblandingsskog og lavfuruskog, NiN 2,0; T4-9, 13) med dominans av furu, relativt unge og slanke trær og spredt smågran. I Strutåsen finnes også fuktigere, grandominerte typer, men stort sett fattige naturtyper, dels sterkt kulturlpåvirket. Lengst i nordvest er det også et smalt søkk med rester av svartorsumpskog, men ryddet skiløype tar her mesteparten av bredden.

2.3 Truede eller nær truede arter

Ingen nye truede eller nær truede arter ble funnet under vår feltrunde, men tidligere angitt på Artskart (**figur 4**) er rynkeskinn (*Phlebia centrifuga*, NT) helt sør i det avgrensede området og i sørvest svartonekjuke (*Phellinus nigrolimitatus*, NT), begge fra naturtypelokalitet Nordre Gjersjøli. Like sønnafor grensa er funnet grangråkjuke (*Boletopsis leucomelaena*, NT) og rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*, NT). I sørenden av Kolbotnvannet er registrert det rødlistede edderkoppdryet *Tetragnatha striata* (NT). Ellers finnes ask (VU) som blant annet er dominerende i naturtypelokalitet Ekorndrud øst.

Figur 4. Registrerte truede og nær truede arter karplanter, sopp, lav, mose og insekter rundt planområdet på Artskart per 31.10.18 (<https://artskart.artsdatabanken.no/>).

2.4 Fremmede arter

Fremmede arter registrert på Artskart innen planområdet fra siste tiårsperiode er kanadagullris, russekål og parkslirekne, alle på eller nær fyllingsarealet (**figur 5**). De to første observerte vi også nå i 2018, mens sistnevnte kan være bekjempet. For øvrig ble det registrert hagelupin, fagerfredløs og rynkerose, alle er vurdert å ha svært høy økologisk risiko på Artsdatabankens fremmedartsliste fra 2018 (<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>), alle på fyllingsarealet, nedre del i sør. I naturtypelokalitet Ekorud øst er det i partier funnet store mengder med fremmedarten mongolspringfrø, som også har svært høy økologisk risiko (SE) (**Vedlegg, figur 9**).

Figur 5. Registrerte fremmedarter rundt planområdet på Artskart per 31.10.18 (<https://artskart.artsdatabanken.no/>). Den store flaten angir parkslirekne, som ikke ble observert under kartleggingen og antagelig er bekjempet.

2.5 Ferskvann

Ferskvannsdelen i det vurderte Ekorud-området er liten, kun omfattet av en liten, kort bekk som renner ut i Kolbotnvannet fra sør. Områdekartet viste også ei grøft som drenerte til Kolbotnvannet. Grøfta var imidlertid tørr, og uten betydning for diversiteten av dyr i området.

Vannføringen i bekken (6. september 2018) var svært lav (< 5 l/sek), og bunnen var dekket av et slamlag. Leveforholdene for insektlarver som steinfluer (Plecoptera) synes dårlige, men noen fjærmyggarter (Chironomidae) vil kunne trives der. Det var vårt inntrykk at produksjonen av vanninsekter er liten og at bekken er av minimal betydning for biologisk diversitet i Kolbotnvannet. For fire år siden beskrev Berger & Aanes (2014) vannkvaliteten i innsjøen med tilløpsbekker som dårlig, og det har vært utenfor rammen av denne befaringen å vurdere vannkvaliteten i bekken på nytt.

Bekken er også uten betydning for produksjonen av fisk. Vannstanden var for lav til at fisk kunne komme opp, og ved høyere vannstand er det en kulvert like ovenfor utløpet som ikke kan

passeres av fisk. Det er mort, abbor, gjedde, brasme og suter i Kolbotnvannet, men ingen av disse artene er bekkelevende (Berger & Aanes 2014).

Vi vil derfor konkludere med at den aktuelle bekken er av liten betydning for biologisk diversitet i området.

2.6 Vilt

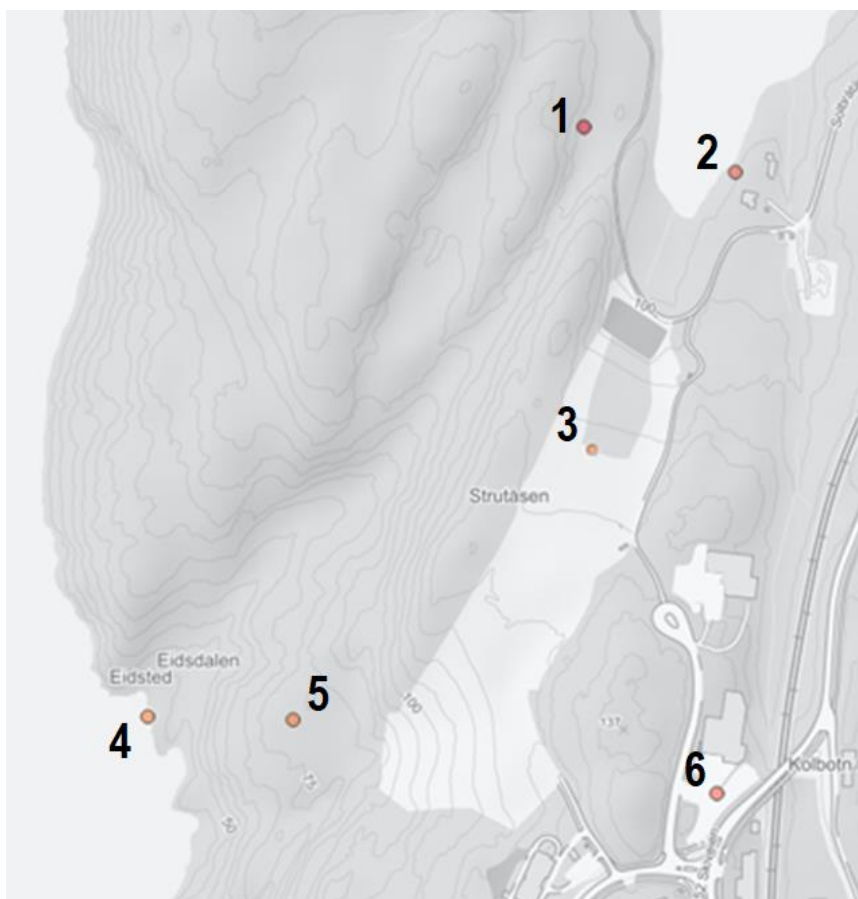
Det synes ikke å være foretatt noen systematisk viltkartlegging av Oppegård kommune, som blant annet innebærer intervjuundersøkelser av nøkkelpersoner lokalt som kan sitte på verdifull kunnskap. Det finnes imidlertid en del data åpent på nett, som kan bidra med nyttig informasjon. Truede og nær truede fugl registrert i planområdet på Artskart pr. nov. 2018 (<https://artskart.artsdatabanken.no/app/>) for planområdet og nærmeste omgivelser er vist i **figur 6** (ingen truede eller nær truede pattedyr var registrert i området). Her går det fram at tre av fire arter, alle fugler, primært er knyttet til innsjøene Gjersjøen og Kolbotnvannet. Det er også rimelig å anta at arten hare, som er nær truet (NT), finnes i området.

I hjorteviltregisteret for 2018 finner man ingen registreringer omkring Nedre Ekornrud i 2018, men registreringer fra et par år tilbake i tid viser rapportering av noe rådyr, elg og grevling, men ingenting akkurat fra flata der det skal bygges ut.

Jf. en rapport fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus (Isdahl 2009) er det ingen registrerte tiurleiker i kommunen. Området ligger innenfor en større region i de lavere områdene omkring Oslofjorden, hvor en ikke har funnet forekomst av leiker innenfor et storfuglprosjekt 2006-2008.

Det er heller ikke registrert viktige vilttrekk gjennom planområdet eller nærmeste omegn, jf. kart hos Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold (2018).

Vi observerte selv et grevlinghi (evt. rødrev) innenfor området (**vedlegg, figur 16**).

Figur 6. Truede og nær truede fugler i og omkring planområdet; 1) makrellterne, 2) sivhøne, 3) taksvale, 4) toppdykker, 5) toppdykker og 6) sivhøne. Data fra Artskart, <https://artskart.artsdata-banken.no/app/>, per 6.12.18.

3 Referanser

Berger, H.M. & Aanes, K.J. 2014. Prøvefiske i Kolbotnvann med tilløpsbekker i 2013. Kartlegging av status for fiskesamfunnet og forslag til tiltak. NIVA Rapport 6656-2014, ISBN 978-82-577-6391-6, 55s.

Bratli, H. 2005. Biologisk mangfold i Oppegård kommune. – NIJOS-rapport 8/05.

Bratli, H. 2007. Biologisk mangfold i Oppegård kommune – Supplerende kartlegging 2007. NIJOS, upubl. notat, 11 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2.utgave 2006 (oppdatert 2007)

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge

Hofton, T.H. 2006. Biologiske verdier i Gjersjølia, Oppegård kommune. – Siste Sjanse-Notat 2006-12, 20 s.

Isdahl, T. 2009. Storfuglleiker I Oslo og Akershus. Fylkesmannen i Oslo og Akershus Rapport 2009-1. 34 s. + vedl.

Jansson, U. 2014. Kartlegging av rikere sump- og kildeskog 2012-2013. Biofokus-Notat 2014-21.

Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold 2018. Vilttrekk i Follo. Kartlegging og digitalisering av vilttrekk i Follo 2016 – 2017. Oppdatert 4.4.2018. 26 s.

4 Vedlegg

I det følgende er naturtypelokaliteter innenfor planområdet illustrert (**figur 7-16**).

Figur 7. Naturtypelokalitet BN00084353 Kolbotnvannet, bukt i S. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 8. Naturtypelokalitet BN00027970 Kolbotnvannet S, som representerer en rik svartorsumpskog (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 9. Naturtypelokalitet BN00027970 Kolbotnvannet S. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 10. Naturtypelokalitet BN00027999 Ekorrud øst. Areal der fremmedarten mongolspringfrø har blitt helt enerådende. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 11. Fattig furuskog sør for jordet på Nedre Ekomrud. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 12. Det sentrale fyllingsområdet, med rikelig av fremmedarten hagelupin. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 13. Naturtypelokalitet BN00028000 Nordre Gjersjøli. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 14. Ny naturtypelokalitet; Peder Slettners vei NØ. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 15. Ny naturtypelokalitet; Peder Slettners vei NØ. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

Figur 16. Ny naturtypelokalitet; Peder Slettners vei NØ. Lside dominert av liljekonvall og med rev- eller grevlinghi. (Foto: EB, 6. sept. 2018)

*Norsk institutt for naturforskning, NINA,
er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og
samspillet natur–samfunn.*

*NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i
Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø,
Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA
Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal,
og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i
Rogaland.*

*NINAs virksomhet omfatter både fors–kning
og utredning, miljøovervåking, rådgivning og
evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og
erfaring med både naturvitere og sam–funnsvitere
i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene,
samfunnets bruk av naturen og sammenhenger
med de store drivkreftene i naturen.*

1577

NINA Rapport

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-3316-3

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger